

การศึกษาเรื่อง "การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประชาสังคมในการเมืองระดับชาติ: กรณีศึกษา กลุ่มองค์กรอาสาสมัครสังเกตการณ์การเลือกตั้ง และกลุ่มองค์กรแรงงานของไทย-ฟิลิปปินส์ ช่วงปี ค.ศ.1986-2000" (The Political Participation of Civil Society Groups in National Politics: Case Study of National Watchdogs in Elections and Labour Organizations in Thailand and the Philippines From 1986 to 2000) นี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) ที่มุ่งเน้นการวิเคราะห์และอธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองที่เกิดขึ้น ที่มีความสลับซับซ้อน ทั้งมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ด้วยเหตุนี้ จึงต้องศึกษาโดยมองอย่างองค์รวม (holistic view) หรือมองอย่างรอบด้านและมองอย่างสัมพันธ์กัน เพื่อทำความเข้าใจเงื่อนไขและสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของปรากฏการณ์นั้นๆ โดยใช้วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลเอกสารและสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลที่เป็นความจริงในสายตาของคนที่อยู่ภายในสังคมที่ถูกศึกษาอย่างแท้จริง

จากผลการศึกษาพบว่า 1) บริบท (context) ทางด้านประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกัน อันเนื่องมาจากเหตุการณ์สำคัญในสองช่วงเวลา คือ 1.1 ช่วงที่ฟิลิปปินส์ต้องตกอยู่ภายใต้การปกครองของสเปนและสหรัฐอเมริกา ซึ่งส่งผลให้เกิดการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมขึ้น และมีการวางรากฐานในระบอบประชาธิปไตย กับช่วงที่ไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี ค.ศ.1932 โดยมีได้มีการปลุกฝังการเมืองในระบอบประชาธิปไตยอย่างจริงจังให้กับประชาชน ทำให้รากฐานในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของไทยไม่ได้รับการปลุกฝังและพัฒนามาตั้งแต่แรก 1.2 ช่วงที่มาร์กอส (Marcos) กับผู้นำทางการเมืองทหารของไทย สามารถสร้างความเป็นเอกภาพ (unity) ให้กับอำนาจเผด็จการ (authoritarian power) ของตนเองได้ โดยอาศัยระบบอุปถัมภ์ (patronage system) และทุนนิยมพวกพ้อง (crony capitalism) เป็นสำคัญ แต่ในขณะเดียวกัน ฟิลิปปินส์ตกอยู่ใต้อำนาจเผด็จการมาร์กอสเพียงครั้งเดียว ผู้นำคนต่อมาก็สามารถพัฒนากลไกเพื่อป้องกันไม่ให้อำนาจเผด็จการกลับคืนมาได้ อีก ส่วนประเทศไทยกลับต้องตกอยู่ในวังวนของอำนาจทางการเมืองทหารต่อมาอีกยาวนาน ซึ่งแม้ว่าจะผ่านเหตุการณ์ 14 ตุลาฯ และ 6 ตุลาฯ มาแล้วก็ตาม แต่เผด็จการก็ยังกลับมาได้อีกครั้งในปี 1992 แสดงให้เห็นว่ากลไกปกป้องประชาธิปไตยของไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ประชาชนยังมีปัญหาอยู่มาก จึงอาจกล่าวได้ว่าบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจและการเมืองของฟิลิปปินส์ มีลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาการของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประชาสังคมในการเมืองระดับชาติได้มากกว่าของไทย 2) ลักษณะการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประชาสังคมในการเมืองระดับชาติของฟิลิปปินส์ มีการรวมกลุ่มกันอย่างเหนียวแน่นและสามารถสร้างเครือข่ายการเคลื่อนไหว (movement networks) ได้อย่างกว้างขวาง และมีหลักการปฏิบัติงานที่ชัดเจนเป็นรูปธรรมมากกว่าของไทย ประกอบกับสภาพการณ์ทางการเมืองในช่วงปี ค.ศ.1986-2000 ก็เอื้อให้การดำเนินงานของกลุ่มประชาสังคมในฟิลิปปินส์ มีความต่อเนื่องมากกว่ากลุ่มประชาสังคมของไทยด้วย 3) รัฐธรรมนูญของฟิลิปปินส์มีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิทางการเมือง (civil right) และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประชาสังคม ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นมาตั้งแต่รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1935 และให้ความสำคัญมากยิ่งขึ้นในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1987 ส่วนประเทศไทย แม้ว่ารัฐธรรมนูญหลายฉบับก่อนหน้านี้ที่จะประกาศใช้รัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1997 จะมีบทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิทางการเมืองและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน แต่การให้ความสำคัญกับการเคลื่อนไหวของกลุ่มประชาสังคมเพิ่งจะมีปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับปี ค.ศ.1997 เท่านั้น ซึ่งก็ยังไม่เพียงพอที่จะรองรับการเคลื่อนไหว และได้รับการยอมรับจากทั้งฝ่ายรัฐบาลและประชาชน 4) จากความแตกต่างทั้งในเรื่องการกล่อมเกลางานทางการเมือง (political socialization) วัฒนธรรมศาสนา และความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ทำให้วิธีคิดและกระบวนการที่จะทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองของทั้งสองประเทศมีความแตกต่างกัน โดยในสังคมฟิลิปปินส์นั้น แนวความคิดเกี่ยวกับการรวมตัวกันมีมานานมาแล้ว ประกอบกับการที่ต้องเผชิญกับการตกเป็นอาณานิคมของต่างชาติมาเป็นเวลานาน ทำให้มีการเคลื่อนไหวของขบวนการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สังคม ฟิลิปปินส์จึงตระหนักถึงความสำคัญของคุณธรรมความเป็นพลเมือง (civic virtue) อีกทั้งทุกฝ่ายก็ช่วยกันปลูกฝังเรื่องนี้อย่างต่อเนื่องทั้งในสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา หรือสถาบันศาสนา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กระบวนการกล่อมเกลางานทางการเมืองจากฐานสู่ฐาน ได้สร้างวัฒนธรรมทางการเมือง (political culture) ที่ให้ความสำคัญต่อคุณธรรมความเป็นพลเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับแก่คนฟิลิปปินส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรวมตัวกันเพื่อเคลื่อนไหวทางการเมือง ที่ได้กลายมาเป็นวัฒนธรรมทางการเมืองที่พบเห็นได้ทั่วไปในสังคมฟิลิปปินส์ แต่ในสังคมไทยกลับมีลักษณะที่ตรงกันข้าม ไม่ว่าจะเป็นการมองว่าการเมืองเป็นเรื่องของชนชั้นนำ (political elite) ความเคยชินกับการรอคอยและร้องขอจากรัฐมากกว่าที่จะรวมตัว

กันเพื่อเรียกร้อง ต่อรอง หรือเข้าไปปรึกษากับฝ่ายรัฐ การตระหนักถึงพลังทางการเมืองของประชาชนในระดับรากหญ้า (grass roots) จึงดูเป็นเรื่องที่ยังห่างไกลอีกมาก อีกทั้งปัจจัยทางด้านศาสนาก็ไม่สามารถเข้าไปมีบทบาททางการเมืองโดยตรงได้ ส่งผลให้กระบวนการกล่อมเกลางานการเมืองของไทยที่ส่งทอดวัฒนธรรมทางการเมืองจากรุ่นสู่รุ่น ขาดการสืบทอดคุณธรรมความเป็นพลเมืองลงไปด้วย 5) จากการศึกษาทำให้สามารถประเมินได้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มประชาสังคมในการเมืองระดับชาติของไทยและฟิลิปปินส์ ช่วงระหว่างปี ค.ศ.1986-2000 นั้น พบว่ากลุ่มประชาสังคมในฟิลิปปินส์สามารถแสดงบทบาท และเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองในการเมืองระดับชาติได้อย่างต่อเนื่อง และชัดเจนมากกว่ากลุ่มประชาสังคมในประเทศไทย ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการพัฒนาการในเรื่องคุณธรรมความเป็นพลเมือง ภายใต้บริบททางวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองที่แตกต่างกัน และทำให้ความสัมพันธ์ในการดำเนินงานทางการเมืองระหว่างรัฐกับภาคประชาสังคม ตลอดจนความเข้มแข็งของระบอบประชาธิปไตย (consolidation democracy) มีความแตกต่างกันไปด้วย

แต่อย่างไรก็ดี ในช่วงระหว่างปี ค.ศ.1986-2000 สภาพการณ์ทางการเมืองทั้งในประเทศไทยและประเทศฟิลิปปินส์ ก็ได้เปิดโอกาสให้กลุ่มประชาสังคมได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเมืองระดับชาติมากขึ้น ทำให้ประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยได้มากขึ้น ในขณะที่ฟิลิปปินส์ได้มีวาระการสร้างเสริมความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตยมาแล้ว ตั้งแต่ปี ค.ศ.1986

The research on "The Political Participation of Civil Society Groups in National Politics: Case Study of National Watchdogs in Election and Labour Organizations in Thailand and the Philippines From 1986 to 2000" is a qualitative research focusing on the analysis and explanation of political situation occurred. This study is complicated due to the fact that it relates with various aspects of economic, society and culture of the two countries. Therefore, it should be studied in holistic view or be viewed in every relevant aspects to make an understanding on the condition and environment having an influence on any situation happened. The ways of studies are collecting and gathering all informations, documents as well as having an interview with any persons concerned both in Thailand and the Philippines in order to gain all true details from the cutizens' perspective in the society studied.

The study reveals the following facts: 1) Thailand and the Philippines have different context in history, society, economics and politics. This is as a result of important events occurred in two periods. 1.1 The first was during the period of Philippines occupied by Spain and the United States. This event caused a movement of civil society groups through the time of occupation and formed the foundation of democratic regime by the United States. In Thailand, there was a government changing in 1932 without initiating citizens to participate in politics. 1.2 The second was during the period of Ferdinand E. Marcos and Thai soldier leaders which were under the authoritarian power by residing in the patronage system and crony capitalism. While the Philippines, governed by authoritarian power of Marcos just once, the successor could develop the mechanism in preventing the country from the return of authoritarian rule; Thailand had to sink into the circle of soldier power for a long time. In spite of passing the October 14 and October 6's events, Thailand could not avoid the authoritarian power in 1992. This event shows that the mechanism of protecting Thailand democracy, especially in the concerning with the citizens was still more

inefficient. Consequently, it could be said that the Philippines has a context in history, society, economics and politics as assistance in developing a strong sense of political participation of civil society in national politics, rather than Thailand. 2) The nature of political participation of civil society groups in Philippines' politics not only appears as the bonded grouping and the widespread movement network. But it also constitutes as practice more substantial than Thailand's. Moreover, unlike Thailand, the Philippines' political situation during 1986-2000 had supported the continuity of its civil society groups' working. 3) the Philippines' constitutions had a declaration about the civil right and political participation of citizens, which encouraged civil society groups in nation wide to participate in politics. This could be found in the constitution of 1935 and be definitely underlined in the constitution of 1987. For Thailand, although many constitutions that had been promulgated before the constitution of 1997 had a declaration about the civil right and political participation of citizens, the matter of civil society groups' movement was just stressed only in the constitution of 1997. This could be considered neither enough to support the movement nor acceptable to the government and its citizens. 4) The diversity of political socialization, culture, religion and history contributes to the difference in the way of thinking and in the method of persuading each country's citizens into a political participation. In the Philippines' society, the concept of mobilization has been inspired for a long time. Besides, having confronted the colonization by other countries causes the successive movement of various groups. So the Philippines' society has a real recognition of civil virtue. Moreover, all of society in Philippines helps each other to cultivate this virtue within family and educational institute as well as religion institute. This is essential for running the procedure of political socialization from generation to generation so as to create the political culture. It gives significance to civic virtue and political participation in every levels of Philippines' society; especially the matter of mobilizing, as political movement becomes the political culture generally found in the society. On the contrary, in Thai citizens' point of view, the politics belong to political elite. They feel familiar with waiting

for government's favor rather than mobilizing to make a request or going to consult their government, which makes it hard to recognize the political power of the grass roots. Moreover, the religious factor is unable to play a role directly in politics, this causes a lack of civic virtue in the procedure of Thai political socialization. 5) According to the study, it can be evaluated that the civil society groups in Philippines are more obvious and continue promoting political participation than Thailand's. This is a result of the development of civic virtue beneath the various context in culture, economics, society and politics. There is also the difference between two countries in terms of consolidation democracy and relation of the government and its citizens in political procedures.

Nevertheless, during 1986-2000, the political situation in both countries: Thailand and the Philippines had made an opportunity for civil society groups in more political participation in national politics which would bring both countries into a good direction in reinforcing the consolidation of democracy in the future. Especially in Thailand, under the new constitution, consolidation democracy should be in our agenda, while in the Philippines consolidation of democracy were in their agenda since 1986.